

Brocki, Zygmunt

Tradycje polonistyki w Niemieckiej Republice Demokratycznej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/2, 386-387

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ZAGRANICY

POLONIKA ARCHIWUM UNIWERSYTECKIEGO W LIPSKU

Uniwersytet Lipski należał w XIX i początkach XX w. do tych uczelni niemieckich, które dość licznie odwiedzali Polacy. Nic więc dziwnego, że powstał tam ruchliwy ośrodek polonijny, w którym działało kilka studenckich organizacji. Dotychczas nie wzbudziły one zbyt wielkiego zainteresowania naszych badaczy. Podjęte ostatnio przez R. Gröteke i R. Ergetowskiego poszukiwania materiałów źródłowych w archiwach NRD pozwolą zapewne na wypełnienie tej luki w historiografii. Zamierzona rozprawa pt. *Polskie organizacje studenckie w Uniwersytecie Lipskim w latach 1848—1918* ma się opierać przede wszystkim na zasobach Archiwum Uniwersytetu w Lipsku. Pomimo pewnych strat poniesionych w czasie ostatniej wojny dysponuje ono wieloma dokumentami pozwalającymi na rekonstrukcję dziejów takich akademickich zrzeszeń polonijnych, jak Towarzystwo Naukowe Studentów Polskich w Lipsku, Bratnia Pomoc Studencka, „Concordia”, „Unitas”, „Spójnia”.

Do źródeł dotyczących tych towarzystw należą m.in. przekazywane co semestr Sądowi Uniwersyteckiemu w latach 1875—1933 (Rep. II) XVI/II Nr 2) spisy członków organizacji oraz osób wchodzących w skład zarządów (pośród nich spotykamy znane nazwiska jak: J. Kasprowicz, M. Massonius, L. Krzywicki, L. Sternbach); teczki zatytułowane *Polnischer-akademisch-wissenschaftlicher Verein zu Leipzig* (Rep. II/XVI P. 8) — obejmujące okres od 1872 r. do 1886 r. Te ostatnie zawierają korespondencję wymianianą między stowarzyszeniami a władzami uniwersyteckimi, statuty wraz z wnoszonymi do nich poprawkami, zatwierdzenia składu osobowego kolejnych zarządów, kopie pism wysyłanych do saksońskiego Ministerstwa Oświaty i Policji. Niestety, nie trafiono dotychczas na sprawozdania z poszczególnych posiedzeń tych organizacji. Istnieje ponadto konieczność przeprowadzenia dodatkowych kwerend w Staatsarchiv w Dreźnie.

Pomocniczy charakter mają spisy studentów, które pozwalają ustalić ogólną liczbę uczących się w Lipsku Polaków oraz określić kierunki ich studiów. Dużą pomocą będzie tu — mające się już wkrótce ukazać — dzieło *Die Matrikel der Universität Leipzig. 1809—1869*. Nie bez znaczenia dla badań nad edukacją naszej młodzieży są też rejestry promocji doktorskich. Uzupełniają je wprowadzone na wszystkich uczelniach niemieckich w drugiej połowie ubiegłego stulecia urzędowe, drukowane rejestry osób, które uzyskały doktoraty.

Należy nadmienić, że źródła lipskie uzupełniają materiały znajdujące się w bibliotekach polskich. Należą do nich zarówno druki (np. „Rocznik Towarzystw Akademickich w Berlinie, Dreźnie, Lipsku... 1876/77”, korespondencje publikowane w czasopismach, jak i rękopisy (pamiętniki, listy).

Re.

TRADYCJE POLONISTYKI W NIEMIECKIEJ REPUBLICIE DEMOKRATYCZNEJ

W dniach 21—22 maja 1975 r. Sektion Theroetische und Angewandte Sprachwissenschaft Wissenschaftsgebiet West- und Südslawische Sprachen Uniwersytetu Karola Marksa w Lipsku zorganizowała konferencję roboczą pod nazwą *Progressive Traditionen der Polonistik in der DDR*, na której wygłoszono 17 referatów (w tym 4 z Polski). Między innymi dr O. Mallek z Uniwersytetu w Lipsku przedstawił referat o polonistyce na tym uniwersytecie po roku 1918; doc. E. Eichler z tegoż uniwersytetu ukazał rozwój współpracy lingwistów Polski i NRD w badaniach kontaktów językowych słowiańsko-niemieckich, doc. W. Kupiszewski

z Uniwersytetu Warszawskiego przebywający obecnie czasowo na Uniwersytecie w Lipsku przedstawił działalność lingwistów polskich na uczelni lipskiej, prof. M. Szymczak z Uniwersytetu Warszawskiego mówił o związkach J. Baudouina de Courtenay ze slawistyką niemiecką, prof. A. Herman z Uniwersytetu Humboldta w Berlinie — o działalności S. B. Lindego na Uniwersytecie w Lipsku¹, dr E. Merian z Uniwersytetu Lipskiego przedstawił referat o znaczeniu Societatis Jablonoviane dla badań slawistycznych na ziemiach niemieckich², dr H. Pohrt z Akademii Nauk w Berlinie — mówił z kolei o polonistyce na Uniwersytecie Berlińskim w latach 1841—1880. Dr F. Krause z Deutsche Staatsbibliothek w Berlinie zapoznał zebranych z polonikami w zbiorach tej biblioteki, a R. Mańka poinformował o Muzeum Kraszewskiego jako centrum kultury polskiej w Dreźnie.

Zygmunt Brocki

¹ Por. pracę tegoż autora: *Samuel Bogumił Linde Studienzeit und Lehrfähigkeit in Leipzig*, „Zeitschrift für Slawistik” Bd. 8: 1963 H. 2 s. 268—286, i tegoż wspólnie z Z. Nowakiem: *Studia lipskie Samuela Bogumiła Lindego i jego starania o lektorat języka polskiego na uniwersytecie lipskim (1789—1792)*, „Zapiski Historyczne” t. 34: 1969 z. 4 s. 38—51.

² Przypomnijmy, że towarzystwo to nagradzało m.in. prace A. Brücknera: *Die slavischen Ansiedelungen in der Altmark und im Magdeburgischen* (w 1879 r.) i *Geschichte der älteren polnischen Schriftsprache* (Lepzig 1922).